VOLENTICS GYULA

A Schöffer család és kastélya Ilka-pusztán
(2. rész)

A 2008. évi Gödi Almanachban már megjelent *„A Schäffer család és uradalmi kastélyuk az egykori sződi Ilka-pusztán, a mai Göd-Újtelepen, azaz Bócsán”* című tanulmányom. [1] Idei írásomban az elmúlt egy évben előkerült újabb dokumentumok alapján pontosítom a családtagok életrajzi adatait, korabeli családi fotókat bocsátok közre, bemutatom az Olvasónak a gyönyörű kastély homlokzatait és annak míves részleteit, részletesebben megismertetem a gazdaság működését, a kisajátítást szenvedett birtok gazdag felszereltségét, és betekintést engedek a család 1928 és 1946 között vezetett kuriózumnak tekinthető vendégkönyvébe.

Az életrajzi adatok kiegészítése

A birtok megvásárlójának pontos neve Schöffer Fülöp Bódog volt. [2] Szabadkán született 1847-ben és Ilka-pusztán hunyt el 1927. június 27-én. [3] Szülei Schöffer Lipót földbirtokos és Drosa Liesi Erzsébet (más forrás szerint Stóra Erzsébet) voltak. Schöffer a Belvárosi Takarékpénztár Rt-től két részletben, 1905 és 1907 években vásárolta meg a Sződhöz tartozó Ilka-pusztát. Ezen birtoklapon feltüntették a másik két ekkor Felsőgödön birtokot vásárló

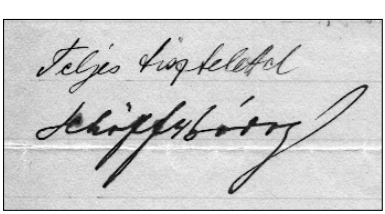

Schöffer Bódog aláírása

személyt is: Dr. Szécsy Kálmánt és Dr. Hajcsy György ügyvédet, a budapesti Mérleg utcában lakó bankvezértitkárt is. [4]

Bódog közel három évtizedig a Royal Nagyszálloda Rt. (Budapest, VII. ker. Erzsébet krt. 45-49.) igazgatóságának elnöke volt. Érdekes, de 1928-ban ugyanezen részvénytársaság felügyelő bizottságának elnöke az a Dr. Szécsy Kálmán volt, aki a felsőgödi telekparcellázásból szintén aktívan kivette részét.

Schöffer Pál

Fülöp Bódognak és feleségének, Spitzer Gizellának két gyermeke Dr. Schöffer Pál (Bp., 1884. november 28. – Mauthausen, 1944) és Dr. Schöffer Ferenc Tibor (Bp., 1903. március 30. – Ausztria, 1944) voltak. [5] Pál 1912-ben ügyvédi képesítést szerzett,[6] míg Ferenc 1928-ban végzett, mint okleveles mezőgazda. [7] Ferenc doktori értekezését 1931-ben védte meg, melynek címe: *„A tej és tejtermék termelésének és forgalomba hozatalának szabályozása”* volt. [8] Ferenc Kritza Rozáliával (Fiume, 1918 – Bp. , 2002) kötött házasságot. Pál nem házasodott meg. [9]

Ferenc 1918-ban a budapesti Kálvin téri református templomban lett megkeresztelve. [10] A fiúk tagjai voltak Kálvinista Politikai Szövetség tisztikarának, az Országos Bethlen Gábor Szövetség tisztikarának és választmányának is. Ferenc 1939-ben belépett a Légoltalmi Ligába. Pál a fentieken túl még tagja volt a Pestvármegyei Gazdasági Egyesület igazgató választmányának és a Törvényhatósági Bizottságnak is.

Dr. SCHÖFFER PÁL
ÜGYVÉD
BUDAPEST, VII., ERZSÉBET-KÖRUT 39.
TELEFON 64—73.

Schöffer Pál levélpapírja

1940-ben a székesfőváros polgármestere által kiállított igazolás alapján Ferenc, mint református vallású nem volt zsidó származásúnak tekinthető. [11] Egyházi aktivitását a családi vendégkönyv bejegyzése is bizonyítja; 1935. augusztus 13-án a kastélyban látta vendégül a felsőgödi református fiókegyházban tartott esperesi canonica visitatio[12] hat tagját. Schöffer Ferenc 1944. június 4-én vonult be katonának.

1942 után a család Gödről a Budapest, II. ker. Áldás u. 12. szám alatti villába költözött. [13]

Schöffer Ferenc és felesége

A családi feljegyzések (pro memoria) szerint vitéz Endre László vármegyei nyilas alispán[14] a 881 holdas birtokból a bócsaiaknak juttatott 384 holdon felüli 497 hold birtokrészre vételi ajánlatot tett, és az özvegy és fiai tudomására hozta, hogy amennyiben létrejön a megállapodás, mentesülnek a zsidótörvény végrehajtása alól. Ezt az ajánlatot Schöfferék visszautasították, aminek az lett a következménye, hogy a két fiút a nyilasok azonnal internálták és elhurcolták az ausztriai Mauthausenbe. 1944-ben mindketten a holokauszt áldozatai lettek. Pál a lágerben halt meg, Ferenc még megélte a tábor felszabadítását, azonban hazafelé valahol Ausztria területén eltűnt. [15] 1944. december 15-én nyilvánították holttá.

A kastélyról

A historizáló, neobarokk stílusú kastély a Schöffer fiúk elképzelése alapján 1928-ban épült. A vendéglátásáról híres család kastélyából indultak a környék gyakori apróvad (kör)vadászatai. Az enteriőrről csupán egyetlen negatív maradt fent. A háború alatt a kastély és a birtok épületei jelentős mértékben megsérültek.

A Schöffer kastély teljes pompájában

A kastély homlokzata

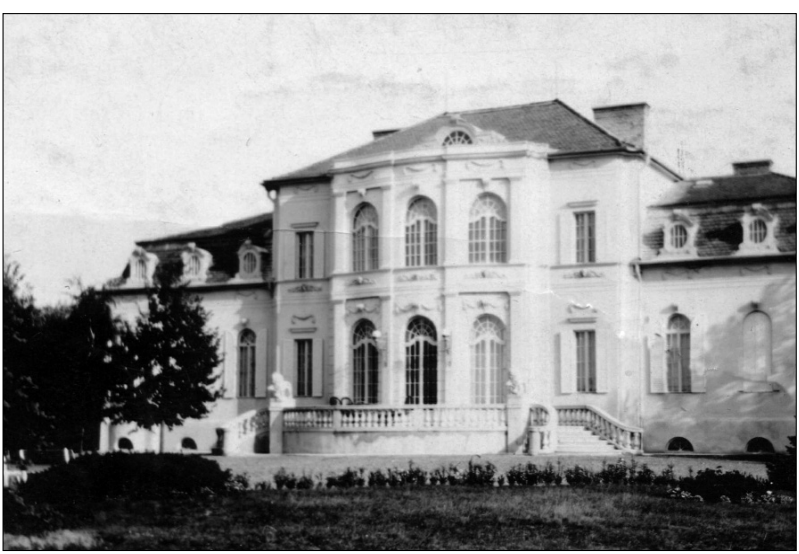

A nyugati ívelt homlokzat

A háború után az épület berendezési tárgyait (melyek a korábban közöltekkel ellentétben nem irodabútorok voltak) a lakosság széthordta.

A kastély három szobája és hallja eredeti funkcióját követően 1947-től a Magyar Kommunista Párt Felsőgödi-Újbócsai Szervezetének pártháza is volt![16]

Kastélyrészlet

Bódog özvegye ajándékozta a háború után Göd-Újtelep településrészen ma is álló harangot és haranglábat, valamint egy keresztet, melyet a felsőgödi plébános, Dr. Antal Pál 1949 novemberében meleg szavakkal köszönt meg. [17]

A református vallásúvá lett Pál, mint főgondnok aktívan részt vett a felsőgödi közösség életében. Részben a család anyagi támogatásával épült fel a felsőgödi református templom. [18]

A kastély enteriőrje

A gazdálkodásról

Szarvasmarha tenyészetük[19] az Országos Magyar Gazdasági Egyesület által szervezett országos mezőgazdasági kiállításokon 1927 és 1941 között összesen 15 díjat nyert. [20] Az állam a világháború előtt sok bikát vásárolt a családtól a Felvidék és Kárpátalja köztenyésztése számára. [21]

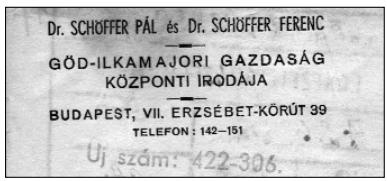
Dr. SCHÖFFER PÁL és Dr. SCHÖFFER FERENC
GÖD-ILKAMAJORI GAZDASÁG
KÖZPONTI IRODÁJA
BUDAPEST, VII. ERZSÉBET-KÖRÚT 39
TELEFON: 142–151
Uj szám: 422-306.

A gazdaság levélpapírja

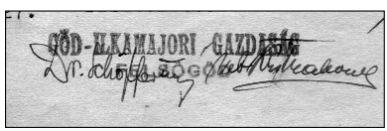
GÖD-ILKAMAJORI GAZDASÁG

A gazdaság pecsétnyomata

Egy 1941. november 21-én a Sződ Községi Elöljáróságon kelt jegyzőkönyv szerint az ingatlanon található egy emeletes uraási kastély (úrilak) megfelelő melléképületekkel, egy gazdatiszti lakás, négy épület a gazdaság cselédségének, istállók, ólak, műhelyek, magtárak, górék stb. Ekkor a birtok irányítását Schöffer Pál vezette. A gazdaságban alkalmazva volt egy földműves iskolát végzett ispán (Fülöp) és 30 állandó gazdasági cseléd, kik közül egy nőtlen, a többi nős és családos volt. A cselédek állandó jelleggel laktak a birtokon. Aratáskor 24 pár arató foglalkoztatására is szükség volt. Ekkor a gazdaság állatállománya: 8 pár ló, 12 pár ökör, 1 tenyészbika, 19 növendékbika, 47 növendék üsző, 60 tehén, 2 bivalytehén, 14 anyakoca, 1 tenyészkan. A fogatos erőt kiegészítette egy 20 HP Cormick traktor. A gazdaság fő terményei az őszi rozs és a kukorica, takarmányként a zabosbükköny és kereskedelmi növényként, feles művelésben a dinnye voltak. A rozs átlagtermése holdanként 382 kg, míg a kukorica 8-9 mázsa volt. A gazdaság éves szinten 2000 mázsa kenyérgabonát termelt. A birtok egy része 1907-ben alag-csőhálózattal lett a mezőgazdasági művelésre alkalmassá téve. A gazdálkodás külterjes (extenzív) volt. A termelt napi 500-800 liter tej az egész környéket (Alsógöd, Felsőgöd, Sződliget) ellátta. A Budapestre hivatalba járó családi ház tulajdonosok ellátását biztosította a gazdaság konyhakertje is. A birtoktest Sződ községtől kb. 6 kilométer távolságra feküdt. Az összterület

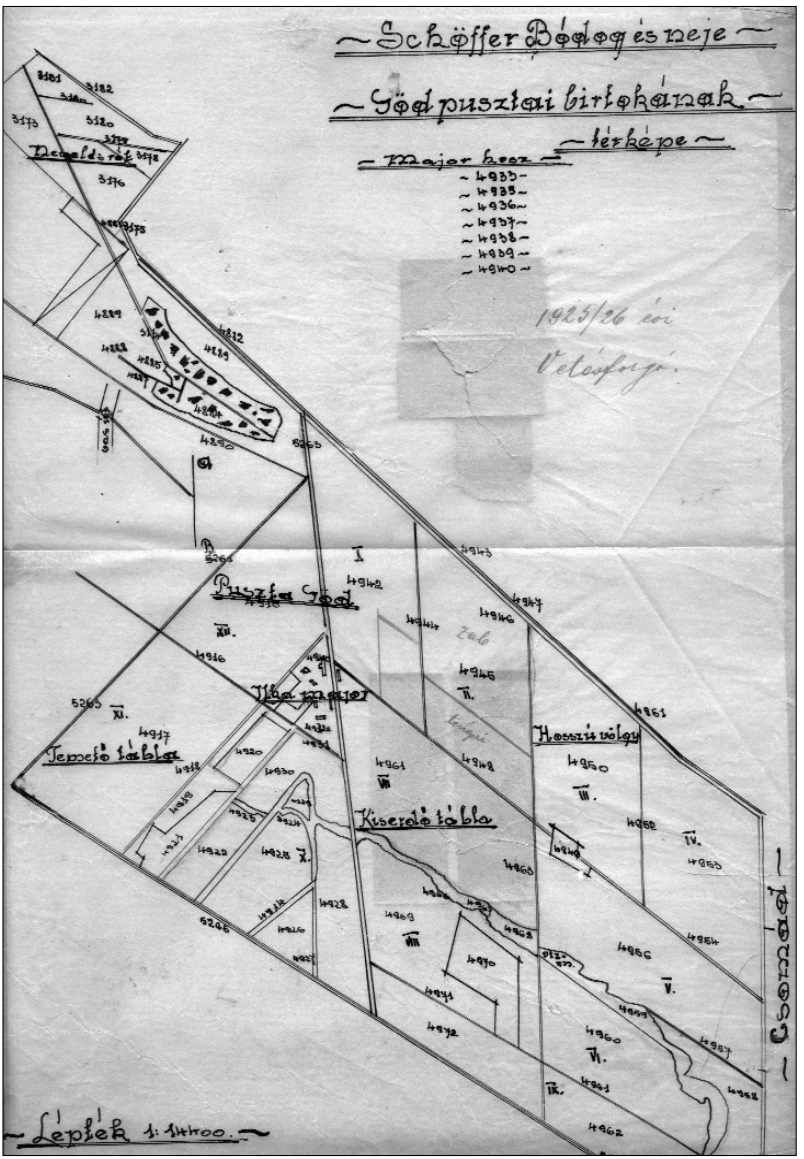

A birtok térképe (1923)

70%-a szántó volt, a többi rész legelő, rét és a futóhomok megkötése céljából telepített erdő. [22]

Amikor a háború után, 1945-ben a birtok kárigényét összeírták abban a 3,6 millió pengő értékű megsérült javak a következők voltak: kovácsműhely felszerelése, mezőgazdasági gépek, tejhűtőkamra felszerelése, magtár, hídmérleg, irodabútorok, gépház, áramfejlesztő telep, villanyberendezés, méhészet, kertészet, bognárműhely, raktár, ököristálló, igásló istálló, kocsiszín, parádésló-istálló, tehénistálló. [23] 1946-ban az istállóknak csak a fala állott, tető nélkül. [24]

A háború után a Hoffer traktort a hatalom nyomására a Felsőgödi Földmívesszövetkezetnek juttatták. [25] A sors fintoraként Schöffer Fülöp Bódog özvegye 1948 szeptemberében kénytelen volt belépni ebbe a helyi szövetkezetbe. [26]

Újbócsa-telep lakói

A háború után, 1945 szeptemberében a Bócsáról ideköltöző 37 sokgyermekes, szegény családnak a Népjóléti Szövetkezet holdanként évi 1,5 mázsa rozsért haszonbérbe adott összesen 134 hold termőföldet. Kik voltak ezek a haszonbérlők? Lehel István, Guba László, Kiss Gergely, Ács János, Atkári Katalin, Makai Mihály, Pap János, Téglás Sándor, Seres István, Balog Kálmán, Lukács István, Farkas István, Kiss Pál, Makai Péter, Gál Jánosné, Végh István, Halász János, Fürtös Mihály, Kis Józsefné, Füleki József, Bukoczky Mihály, Sipos Balázs, Nagy Mihály, Csővári Imre, Felhő József, Gál István, Santek Pál, Dobai Gergely, Sztana Mihályné, Cséplő János, Piros Mihály, Veres B. Pál, Kovács István, Nagy István, Kis Péterné, Végh János, Máthé Sándor. [27]

Az 1945-ös földosztáskor Ilka-major gazdasági cselédsége a Schöffer birtokból 62 kat. hold, míg Szálender Béla tanyájából 40 kat. hold földhöz jutottak. A 6-10 kat. hold közötti földhöz juttatottak a következők voltak: Csankó József, Tóth Ferenc, Pálinkás János, Dobcsányi József, Kapala János, Benkó János, Sinka Gyula, Berecz József, Móricz Géza, Medveczky János, Pokolányi József, Berecz János, Oláh János. [28]

A vendégkönyv[29]

A két világháború közötti később elhallgatott korszak monumentuma e nagy alakú, bőrkötésű könyv, melyben 174 oldalon, több száz hosszabb-rövidebb bejegyzés található. Sokan csak nehezen olvasható keresztnévvel látták el bejegyzésüket. A magyar mellett németül, angolul is olvashatók emléksorok. A tartalom alapján megállapítható; a házigazdák a vendégekről szállodai szinten gondoskodó vendéglátók voltak. Az egy-két napos, jobbára hétvégi vendégeskedések tenisszel, vadászattal, biliárdozással, bridzs-zsel, futballozással, kocsikázással, nagy ebédekkel, borozásokkal, ebéd utáni szieszstával teltek. Megfordultak itt a környék és a főváros elöljárói, birtokosai, arisztokratái, az aranyifjaktól kezdve a színésznőkig.

A Duna átkelési hadgyakorlat alkalmából a tisztek is örökül hagyták az utókornak kézjegyüket (1937. szeptember 6–7.), de a felsőgödi református fiókegyházban tartott esperesi canonica visitatio tagjai sem maradhattak ki a megörökített vendéglistáról (1935. augusztus 13.).

A vendégek közül néhány személy

Apponyi Kitty, Béby Sződrákosról, Benkő András, Benson Tamás[30], Bisztriczky Tibor, Boér Anikó, Boér Győző, Csokány Sándor, Déghy Ernőné, Donáth Leó, Dr. Berecz Dezsőné, Dr. Hlaváts Béláné Conrad Elza, Dr. József Ferenc főherceg[31], Dr. Kováts-Nagy Sándorné, Dr. Mutschenbacher Tivadarné, Dr. Szakáts Pál, Fejér Ottó, Dr. Floch-Reyhersberg Alfréd[32], Földváry Oszkár, Gajáry Jolán, Gajáry Szepi[33], Hajtás Ödön, Hazai Gyuláné, Heffanits Istvánné, Hertelendy Miklós, Horváth János, Horváth Szabolcs, Hubay Ilonka, Károlyi Fruzsina, Károlyi István, Károlyi Windisch-Graetz Aladár, Kocányi Zoltán, Kocányi Zoltánné, Lehotzky Andor, Liszay Béláné, Lovag Schwimmer Alexné, Maróthy Kálmán, Mayer Ferencné, Meszlény Géza, Mutschenbacher Gábor, Nyiredy Jenő, Palkovics Béla[34], Pápai Gábor, Papp Gizella, Pavlicsek Adorján, Piacsek Béla, Popler Ernő, Teghre-Gerber Tibor (Puby), Purgly Lajos, Rónay Tiborné, Rózsa Tamás, Sebestyén Ádám, Sümegi János, Száhlender Béla[35], Szende Montágh Andor, Szentpéteri Kun

László, Szirmák László[36], Tarnai Alajos[37], Thein Klári, Tichy Rezsőné, Vajda Imre, Vasdényey Anna, Vitéz Kelemen Józsefné, Zichy János Jenő.

A körvadászatok vendégkönyvben szereplő adatai

Gazdag apróvadállományra enged következtetni a két világháború közötti vadászatok terítéke.

A körvadászatokon a beosztott hajtókkal együtt egy területet körülfogtak, és a középpont felé közeledtek. Amikor a kör szűkült, kürtjellel tiltották el a befelé való lövést; ha a vadászok és hajtók egymáshoz nagyon közel állnak, a vadászok egyhelyben maradtak és a hajtók bementek a körbe és kihajtották a vadat. Ilyen vadászatot általában mezei nyúlra és az attól kisebb üregi nyúlra (kinigli) rendeztek. [38]

Feri és Pali barátaikkal a sikeres nyúlvadászat után

A vadászatok leggyakoribb vendége a szomszédos Sződrákosról (ma Sződliget) hol lovon, hol kocsin érkező család nélküli, agglegény, a kortársak elmondása szerint szoknyabolond Floch Alfréd földbirtokos volt, aki a saját külön terítékét és távolmaradásainak

okát (pajzsmirigybetegség, operáció) is rendre bejegyezte. A másik szinte minden alkalommal jelen lévő meghívott Teghre-Gerber Tibor (Puby) volt.

A Schöffer kastélyból induló sződi vadászatok terítékei

Dátum	Vadászok száma	Hajtók száma	Teríték (db) Nyúl	Fogoly	Fácán	Vadlúd	Összesen
1928. november 16.	nincs adat	nincs adat	65	6	1	0	**72**
1931. január	24	110	284	0	4	0	**288**
1931. szeptember 6.	nincs adat	nincs adat	0	13	0	0	**13**
1931. december 13.	27	nincs adat	269	34	2	1	**306**
1933. október 29.	nincs adat	nincs adat	48	17	28	0	**93**
1933. december 8.	nincs adat	nincs adat	233	14	27	0	**274**
1934. december 9.	nincs adat	nincs adat	270	24	2	0	**296**
1935. október 27.	3	nincs adat	1	1	12	0	**14**
1939. október 22.	nincs adat	nincs adat	16	0	26	0	**42**
Összesen			**1186**	**109**	**102**	**1**	**1398**

Az egyetlen kilőtt vadlúdon kívül az összes elejtett vad közel 85%-a nyúl, 7,7%-a fogoly, 7,3%-a fácán volt.

Vadászatra indulva

A bejegyzések közül néhány

„A legszebb kastély, legkedvesebb gazdájának hálás köszönet a legszívesebb vendéglátásért.”

„A házasság olyan, mint a konyhasó, vagy megkapja az ember, vagy sem, Palikám (Schöffer Pálnak) nem hal bele maga sem.”

„A házasság olyan üzlet, amit csak középárfolyamon nem szabad megkötni. ”

„Két felejthetetlen napot töltöttem itt, e gyönyörű kastélyban, a kedves vendéglátó gazdák között s egy felejthetetlen szép emléket viszek magammal. ”

„Tiszta veszedelem itt vendégnek lenni, olyan jó szívvel kínálják az embert, olyan jót és oly bőségesen adnak, hogy gyomorspecialistához kellene innen elmenni. ”

„Olympiai győzelmeink napján és még hozzá a legkevélyesebb hangulatban – 1936. augusztus 5. ” [39]

„Az élet szép és vidám itt a Schöffer tanyán…”

„Tizenöt esztendeje járok e házhoz, ide jövök mindig és nem megyek máshoz. ”

„Azt kívánom, hogy a mostani cseh feszültség nélkülünk, de eredménnyel, mielőbb eldöntessék és nemsokára, már az újborral továbbra, békés civilekként ihassunk a vendéglátó Ilkaiak egészségére – de már a Felvidék visszatért magyarjaival! – 1938. október 25. ”

„Drága Mucikánkat [40] *1941. március 17-én az Úristen magához szólította. El nem múló szeretettel örökké fogjuk gyászolni. ”*

„Sajnos a német-orosz, sőt magyar háború még mindig tart! Bár már béke lenne. . . – 1941. augusztus 3. ”

„Négy év óta először jártam Gödön. Ilka-puszta képe bizony nagyon megváltozott, de erős hittel és szeretettel egyszer megint a régi lesz, és megint együtt leszünk mindannyian akik szerettük egymást. – 1945. augusztus 28. ”

„Másodszor voltunk Ilkán, sajnos még romokban, de rövidesen végleg felépítjük. Jártunk Sződön és Felsőgödön, egy percet sem aludtunk. Na majd kialusszuk magunkat, ha minden rendben lesz. – 1945. szeptember 4. ”

„Harmadszor vagyunk Ilkán és elkezdtük a munkát. Reméljük,

hogy nemsokára Ferivel és Palival folytathatjuk mindazt, amit a mai napon elterveztünk és elképzeltünk. – 1945. szeptember 23-26.” [41]

„Először voltunk kint Gödön, Ilkán a két kicsi: Nóra és Ferike. [42] *Kornéllal és velem az öreg Adleron. – 1946. június 7. ”*

A család autója, a legendás ADLER

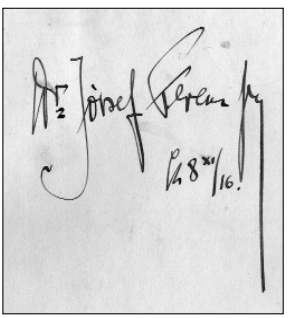

Aki külön oldalra írhatott, Dr. József Ferenc főherceg bejegyzése a vendégkönyvbe

A vendégkönyv „irodalmi” gyöngyszemei

1.

„Dacára annak, hogy tegnap jól meghűltem
Mégis ma jó kedvvel a vonatra ültem
Meghívott fiamnak egy kebelbarátja
Hogy jöjjek ki hozzá, inni a tanyára.

Kijöttem, amint a vonatnál leszálltam
Akkor vettem észre, hogy rossz útra jártam
Alsó Göd volt a hely, ahol elténferegtem
De fiam barátját sehol meg nem leltem.

Verejtékem csurgott, gyomrom jobban korgott
Átkoztam a percet, mely világra hordott
Visszafelé indultam, de már „per pedes” [43]
Hogy ha megtalálom pihenem lesz édes.

Hová kilyukadtam Felső Göd a neve,
Hogy hova tegye a magyarok Istene,
Mert, hogy jobbra, ballra kutattam, kerestem,
Fiamnak barátját nem láttam, nem leltem.

Gondoltam magamban, Alsó Göd, Felső Göd,
Csuda, ki itt lakik, nem ezektől 'blőd'
Ennek tetejében ül a bortermő Sző́d,
Ilyet még nem hallott az Úr, a Teremtőd.

Hogy végül közbülső Gödön megtaláltam,
Hála kényelemben ki és jól megszálltam,
Hamar megvigasztalt, hogy fiam barátja
Szívét kitárta.
Ily házigazdának nincs e földön párja. ”

2.

„Elmondanék én is versbe'
Mindent amit láttam
De nem jut semmi, de semmi az eszembe
És mivel nem találtam
Álmomban jártam e kastélyban
S életben, mikor ide értem
Megvalósult mesésebb álmot
Tárt jó gazdánk elébem
Séta, szembe minden
Oly szép és jó volt itt
Ittunk bort, az isteni nektár cseppen
S Isten bocsá' a bicska kinyílt zsebemben. ”

3.

„Vadászatra hívtak,
Mondták: lesz ebéd, vadászat,
Fogunk majd lőni;
Foglyot, fácánt, nyulat,
Az egész társaság majd igen jól mulat.

Igazat mondottak
Kitűnő és jó volt az ebéd,
Bor jó és elég,
Láttam:
Foglyot, fácánt, nyulat,
És sok egyebet mást,
Az egész társaság igen jól mulat,
Csak nem láttam a vadászt. ”

4.

„Gödön víkend volt a héten
S ezért voltunk itt ebéden
Meg is ettünk élőt-holtat
Alulírtak – kik itt voltak. ”

5.

„Ismét eltelt egy hosszú nyár,
Mindenki azt mondja: jaj be kár,
Lesz még tavasz kikelet,
Együtt lesz ismét a vendégsereg.
Bocsánat a kínrémért
Köszönet a jóságért. ”

6.

„Más véleményen voltunk
én és a Vince
S habtestem így a
Földet érte.
De hát mi ez egy
Öreg huszárnak
Aki nem ül lovon
Csak vasárnap. ”

Aki látta Szabó István saját forgatókönyvéből rendezett Napfény íze című filmjét az tudja, hogy az alkotás egy zsidó család mindennapjait mutatja be a magyar történelem 20. századának viharos évtizedeiben. Ez a film akár a Schöffer család történetéről is készülhetett volna, egy magyar család három nemzedékének históriájáról; annak felemelkedéséről, a világégésről, a családi vagyon elkobzásáról, a diktatúra alatti küzdelméről.
lyok templomok című történelmi és örökségturisztikai folyóirat 2009-ben ezen tanulmány alapján a gödi hajdan oly impozáns Schöffer kastély múltjának bemutatását tervezi.

Jegyzetek:

[1] Ebben a következők szerepeltek: a Schäffer család, a kastély, a bemutatott tervrajzok készítője, a birtok kisajátítása, a Pestmegyei Közjóléti Szövetkezet működése, az új honfoglalók, a kastély elmúlt évtizedei, a „kiskastély".

[2] A családnak csak a Schöffer írásmódja hivatalos, a korábbiakban közölt Schaffer, Schäffer téves írásmód elírásból fakad.

[3] Halotti anyakönyv bejegyzése (Polgármesteri Hivatal, Sződ).

[4] 504. sz. birtoklap (Sződ, 1909. január 20.).

[5] A családi okmányok alapján.

[6] Schöffer Pál ügyvédi diplomája alapján (Budapesti Ügyvédi Vizsgáló Bizottság, Budapest, 1912. június 20.).

[7] Csakúgy, mint Floch-R. Alfréd a Magyaróvári Gazdasági Akadémián szerezte agrárvégzettségét.

[8] Schöffer Ferenc 1931. évi doktori értekezésének kiadott példánya (Stádium Rt. , 1931)

[9] A családi okmányok alapján.

[10] A Kálvin téri református templom keresztlevele alapján (1918).

[11] Bp. székesfőváros polgármestere által kiállított származási igazolás (1940. március 27.).

[12] Canonica visitatio = másképp „pasztorális", püspöki, esperesi egyházlátogatás és az arról készült jegyzőkönyv.

[13] A vendégkönyv 174 oldalán, több száz hosszabb-rövidebb bejegyzés található.

[14] A Schöffer család – pro memoria – feljegyzései (dátum nélkül, 1941-50 között). Vitéz Endre László (Abony, 1895. január 1. – Budapest, 1946. március 28.) fajvédő politikus, belügyi államtitkár. 1919-ben Temesrékáson, majd Gödöllőn lett szolgabíró, ahol 1923-ban főszolgabíróvá vált. Tevékenyen részt vett a nyílt és titkos ellenforradalmi szervezetek, mint például a Magyar Országos Véderő Egylet, az Ébredő Magyarok Egyesülete, a Kettőskereszt Vérszövetség, vagy az Etelközi Szövetség akcióiban. 1937 tavaszán létrehozta a Fajvédő Szocialista Pártot,

amely 1937 augusztusában a Szálasival kötött ún. „életszerződés" alapján egyesült a Nemzeti Akarat Pártjával. 1937. szeptemberében, miután Pest vármegye alispánjává választották, kilépett a pártból. A legális és illegális munkásmozgalom ellen hozott hírhedt intézkedései, antiszemita jellegű jogfosztó rendeletei gyorsították a fasiszta terror kibontakozását az egész országban. 1944. áprilisától a Sztójay-kormányban a belügyminiszter adminisztratív államtitkára; a német megszállókkal, többek között Adolf Eichmann-nal szorosan együttműködött. Jelentős szerepet játszott a magyarországi zsidóság deportálásában. 1944. október 29-én Szálasi a hadműveleti területek polgári közigazgatásának kormánybiztosává nevezte ki, egyik irányítója volt az ország kiürítésének. A Népbíróság mint háborús főbűnöst kötél általi halálra ítélte, melyet 1946. március 28-án hajtottak végre. (Magyar Életrajzi Lexikon)

[15] Ifj. Schöffer Ferenc (1944) adatközlése.

[16] Magyar Kommunista Párt Felsőgödi-Újbócsai Szervezetének levelezése (1947. május 23.) és bérleti szerződés (1947. június 9.).

[17] Dr. Antal Pál felsőgödi plébános köszönőlevele (1949. november 11.)

[18] A Schöffer család – pro memoria – feljegyzései (dátum nélkül, 1941-50 között)

[19] A fajta borzderes-montafoni volt.

[20] Az Országos Magyar Gazdasági Egyesület igazoló levele. A díjazott bikák: Csiga, Tóni, Kántor, Petár, Pandúr, Berci, Kálmán, Császár, Madár, Bátor, Remény. (1943. december 1.)

[21] A Schöffer család – pro memoria – feljegyzései (dátum nélkül, 1941-50 között).

[22] Jegyzőkönyv a birtokról, a gazdálkodásról (1941. november 25. , ekkor a Sződ Községi Elöljáróság tagjai: Lelkes Imre, Forster István, Piros György, Helembai Ferenc, Erdélyi Mihály, Acél Ferenc, Dinka Mihály, Bartoss Géza).

[23] Sződ Községi Elöljáróság jegyzőkönyvei (1940, 1941, 1945, 1946) és összeállítás a háború utáni kárigényről (1945. május 26.).

[24] A földművelésügyi miniszterhez írt levél alapján (1946. február 27.).

[25] A Felsőgödi Földmívesszövetkezet okmányai (1948. július 5.).

[26] Belépési nyilatkozat (1948. szeptember).

[27] Kimutatás az Új-Bócsa telepeseinek a Göd-Ilka-pusztából a Pestmegyei Népjóléti Szövetkezet által haszonbérbe adott földekről (Új-Bócsa lakótelep, Lehel István-Guba László lakosok sk. , 1945. szeptember 4.).

[28] Kimutatás a Ilka-major gazdasági cselédségének kiosztott földekről (Sződ Község Földigénylő Bizottsága, 1945. szeptember 4.) és kb. vázrajz a földkiosztásról (Dinka Mihály elnök, Sződi Földkiosztó Bizottság, 1945. szeptember 3.

[29] A Schöffer család vendégkönyve (1928-1946).

[30] Benson Tamás. Szirmák László volt Sződ községi főjegyző (1915-1937 között) apósa az a Schnapp (Snapp) Lajos volt, aki 1889-1915 között Sződ községi főjegyző, majd 1915-1919 között nyugdíjas kisegítőként segédjegyzője volt a falunak. Snapp Lajos lánya, Vanda feleségül ment az Angliából áttelepült turf (lóidomár) család sarjához Benson Vilmoshoz. Tamás ennek a családnak volt leszármazottja.

[31] Dr. József Ferenc főherceg (Brünn, 1895. március 28. – 1957) József főherceg és Auguszta főhercegnő fia. Habsburg származása ellenére Budapesten járt egyetemre, ahol jog- és államtudományi doktor lett. Foglalkozott zenével, festészettel, ötvösművészettel, irodalommal, színművészettel. A korabeli sajtó szerint népszerű alakja volt az előkelő társasági életnek.

[32] Dr. lovag Floch-Reyhersberg Alfréd (Mária Alajos Antal Ágoston) sződrákosi földbirtokos 1871. július 30-án őseivel ellentétben már Budapesten született és életét hazánkban élte le. Az ősökkel ellentétben nem hivatalnok, hanem gazdálkodó lett. Tanulmányokat folytatott a budapesti és a bonni egyetemen a jogi fakultáson, itt is doktorált. A magyaróvári gazdasági akadémián is tanult. A gazdálkodás terén annyira képzett volt, hogy gazdatiszt nélkül vezette több mint ötven évig gazdaságát, melyet Sződrákos-csörögi gazdaságként nevesített az „ezerholdas" gazda. Pest vármegye tiszteletbeli főszolgabírája volt és népjóléti megbízottként a váci „rokkant iskolát" is támogatta. A váci járási mezőgazdasági bizottságnak 1938-ig volt elnöke. 1904-től tagja volt Pest vármegye törvényhatóságának és igazgatósági tagja a vármegye gazdasági egyesületének, valamint az Országos Magyar Gazdasági Egyesületnek. 1933 után a sződi római katolikus elemi iskola iskolaszékének tagja, az állami óvoda felügyelő-bizottságának elnöke volt. Alsógödön a templom építésére, Felsőgödön temető céljára ingyen telket adományozott. Parcellázásai során a telkek értékesítésével saját cége, a Sződliget Parcellázó Rt. foglalkozott (székhelye: Budapest, V. ker. Lipót krt. 29. I. em.). Birtokáról és környékéről számos képeslapot adott ki. Lovag Floch-Reyhersberg Alfréd a sződligeti plébánia halotti anyakönyvének bejegyzése alapján, birtokának szinte teljes kisajátítása után 1951. március 27-én, 80 éves korában hunyt el. Temetésére a sződrákosi kastély kertjében került sor.

[33] Gajáry Szepi. Valószínűleg a miskei és csertői Gajáry Géza (Antal János) sződi földbirtokos, váci polgármester, országgyűlési képviselő (Pest, 1863. május 24. – Budapest, 1932. március 12.) és galsai Kovách Elvira (Lipótvár, 1869. október 29. – Vác, 1928. december 8.) festőművésznő lányai közül lehetett valamelyik; akik a Vígszínház színésznője, Márta (1889. április 4. – 1962. március 18. , aki később Pasteiner Dezső felesége lett) és Lívia (1896. március 12. –?, aki később sarói és derzsenyei Lévay László felesége lett) voltak.

[34] Szenkviczi Palkovics Béla. Floch Alfréd földbirtokosnak nem voltak törvényes örökösei, ezért az I. világháborúban elesett sógora hadiárva lányát, Palkovics Béláné Ben Krisztina Máriát (Bp. 1901 – Bp. , 1970) örökbe fogadta avval a szándékkal, hogy ő veszik majd át gazdasága vezetését. A kertgazdaságot és gyümölcsöst a Kismajorban (Sződligeten a Dunahoz közel) Palkovicsné, míg annak lánya, Kubinyi Olivérné a sződrákosi belső gazdaságot vezette volna. Palkovics Béla tehát Floch örökbefogadott lányának volt a férje.

[35] Száhlender Béla földbirtokos. 1874-ben született Budapesten. Az özvegy Nemeskéri-Kiss Margitot 1927-ben vette feleségül. (Margit első férje, gróf Bethlen Károly eltűnt az orosz fronton.) Alagon vásároltak házat és a gazdag feleség által örökölt 200 hold földön gazdálkodni kezdtek. 1930-tól 1953-ig laktak Alagon, ahol majort építettek, ezt Nemeskéri-Kiss Margit után Margit-majornak hívták, de a térképen Száhlender-pusztaként is szerepelt. Száhlender Béla 81 éves korában, megalázó körülmények között hunyt el, Szigetmonostoron temették.

[36] Szirmák László 1915-1937 között Sződ község főjegyzője. 1887-ben született Újkécskén. Középiskoláit Vácott, a közigazgatási jegyzői tanfolyamot 1908-ban Budapesten végezte. Pályáját Sződön kezdte, mint jegyzőgyakornok, majd szülőfalujában lett segédjegyző. 1915. május 19-én Sződ főjegyzőjévé választották, de állását nem foglalhatta el, mert felmentésekor már orosz hadifogságba esett. A jegyzőséget a leszerelése után vette át és munkájával a község fejlődését nagyban előmozdította (Hangya Szövetkezet, Levente Egylet, Dalárda, Hitelszövetkezet). Őrszentmikósi születésű felesége Schnapp (Snapp) Melánia volt (akinek apja Schnapp Lajos korábbi Sződ községi főjegyző, anyja pedig Guranyi Julianna volt). 1911-ben kötöttek házasságot, ekkor Szirmák 24, felesége pedig 34 éves volt. Fia László jogot tanult. Az elöljáróság épületében a Sződ, Fő tér 1. szám alatt (ma Polgármesterti Hivatal) lakott a mindenkori (fő)jegyző a családjával együtt. 1937. október 2-án, keresztényi türelemmel viselt, hosszú betegség után hunyt el.

[37] Tarnai Alajos. Esküvői meghívója szerint 1930. december 6-án vette feleségül Sződön Kopeczky Máriát. Sződön laktak. 1928-ban a sződi posta és távbeszélő állomás vezetője Kopeczky Irma volt.

[38] A Pallas Nagylexikona alapján.

[39] Magyarország az 1936. évi nyári olimpiai játékokon 216 sportolóval vett részt. Berlin közelségét kihasználva, a magyar küldöttség létszáma közel négyszeresre emelkedett az előző, Egyesült Államokban rendezett olimpiához képest. A magyar versenyzők között így voltak itthoni eredményeik alapján eleve esélytelenek is, az olimpia végül a magyar sport világszerte nagy feltűnést keltő sikerét hozta: Magyarország tizenhat érmet, tíz arany-, egy ezüst- és öt bronzérmet nyert és ezzel a nem hivatalos éremtáblázaton a harmadik helyet szerezte meg.

[40] Lada Mária nevelőnő.

[41] Itt a vendégek még nem tudták, hogy a Schöffer fiúk nem élték túl a fasiszta terrort.

[42] Ferenc lánya Nóra 1941-ben született, míg fia, ifj. Schöffer Ferenc (1944) apja halálakor mindössze néhány hónapos volt.

[43] Azaz gyalog.